

METODEVALG

av Trond Lereng

I alle år har man diskutert ulike former for opplæring av hund. Det er hovedsaklig to dressurmetoder. Det er den lederskapsbaserte, tradisjonelle metoden hvor man først og fremst forholder seg til etologien, og på den måten tar utgangspunkt i hvordan hunden fungerer som sosialt vesen. Den andre metoden benytter seg i stor grad av godbiter, samtidig er man også veldig opptatt av de *teoretiske* læringsprinsippene. Jeg skal her ta for meg hvorfor jeg mener tradisjonell trening er å foretrekke fremfor godbitdressuren.

Det er selvsagt viktig å vite hvordan hunden lærer, men for den vanlige hundeeier har det liten hensikt å gå dypt inn i teorien. Å gå dypt inn i teorien fører kun til forvirring. Dette kan man se i diverse nettdiskusjoner der en "ny" type hundeeiere tror, synser og lager sine egne fortolkninger. De "lærde" strides også om mye av innholdet i de ulike begrepene. Det hele kommer an på hvordan man tolker det som står i fagbøkene, og om man har tilstrekkelig erfaring til å forstå hvordan dette kommer til anvendelse i praksis. I diskusjoner på nettet bærer disse tolkningene lett galt av sted.

Som vi vet har også hundeeiere dressert hunder i generasjoner med meget godt resultat uten å ha kjennskap til det teoretiske. Det er mange som har hevdet seg helt i toppen i forskjellige konkurranser, bl.a. flere norgesmestere, uten denne teoretiske kunnskapen. De vet imidlertid hvordan de skal trene hunder i praksis, og det er det viktige.

Man legger også merke til at "de nye" hundeeierene åpenbart har problemer med å omsette de teoretiske læringsprinsippene til enkle, praktiske råd som den vanlige hundeeier lykkes med. M.a.o. kan de ikke svare på hvordan de vil bruke læringspsykologien i forhold til de problemene som blir tatt opp. Eksempelvis ba en hundeeier om råd fordi hunden trakk i kobbelen. En erfaren hundemann som holder klikkerkurs svarte: "Hunder som trekker i båndet får ingen tur."

I bladet Politihunden skrev veterinær Bille Ruwald, som er tilknyttet den danske politihundetjeneste følgende:

Oppfører din hund sig dyrisk?

"Til tider kan det også blive for meget, for en hund er blot en hund og et dyr. De store lange analyser om hvordan den modtager og føler omverdenen er nogle gange mer til skade end til gavn for hunden. Lad de leve og have et godt hundeliv, og lad være med att tænke for meget på hvordan hjernen er skruet sammen hos hunden. Sådan som du reagerer spontant overfor hunden viser sig ofte i længden at være det mest naturlige."

Kloke ord i fra en erfaren hundemann som noen og enhver bør legge seg på minne.

”UTELUKKENDE POSITIVT”????

I enkelte hundemiljøer har det blitt populært å hevde at man trener hunden ”utelukkende positivt”. Det vil si at man ikke benytter ubehag i treningen. Noe som imidlertid ikke er mulig. Negativ forsterkning defineres som å fjerne / unngå et ubehag som medfører at atferden øker. Dette er en helt naturlig del av livet til alle hunder, og alle mennesker for den saks skyld. Det finnes en hel rekke eksempler på negativ forsterkning i dagliglivet, og under trening. Det kan være den unge ulven som setter tennene i et piggsvin, og opplever hvor ubehagelig det er. Denne læringen øker sannsynligheten for at den ikke forsøker å spise flere piggsvin. Eller det kan være barnet som tar på en varm kokeplate. Dette er altså mekanismer som er med på å sikre oss overlevelse.

Dette gis det gode eksempler på i artikkelen *Hundens ”nye” verden* av stud. etologi Jon G. Hov. I artikkelen gis det blant annet eksempel på prosedyren negativ forsterkning, og at dette er noe den gjengse hundeeier benytter når man går tur med hunden. Dersom hunden trekker i kobbelen, for eksempel ved at eier stopper opp, eller går i en annen retning, vil kobbelen stramme seg rundt hundens hals. Så fremt at hunden opplever dette som et ubehag, og dette fører til at den stopper opp / slakker kobbelen, er den under konsekvens av negativ forsterkning. Hunden har altså selv mulighet til å fjerne ubehaget. Det vil altså si at det er sannsynlig at den ønskede atferden – å ikke trekke i kobbelen – øker, og opprettholdes av negativ forsterkning. I prosedyren negativ forsterkning må det være et element av positiv straff / ubehag for at vi kan kalle tiltaket for negativ forsterkning.

Negativ forsterkning og positiv straff henger alltid sammen. Eksempelet fra artikkelen kan analyseres slik:

Hunden trekker i kobbelen (= atferd / respons).

Eier strammer i kobbelen (= konsekvens - positiv straff, da det er snakk om å påføre et aversiv).

Hunden holder opp med å trekke i kobbelen (= endring i atferd - ny respons).

Opphør av det stramme kobbelen (= negativ forsterkning).

Spørsmålet vi må stille oss er følgende: Er vi i virkeligheten i gang med å lære hunden at den skal stoppe, å gå litt mot eier / slakke presset på lina hver gang eier stopper opp, og båndet strammer seg rundt hundens hals? Forutsetningen for dette er jo at hunden i første omgang trekker i kobbelen. Hunden lærer altså å bringe presset til opphør når eier står stille eller går en annen vei. Men hunden lærer nødvendigvis ikke i utgangspunktet å ikke trekke i kobbelen.

Hvis du ser nøye etter finnes det også en rekke andre eksempler på prosedyren negativ forsterkning når vi går tur med hunden, og ellers i hverdagen. Det kan være kobbelen som strammer seg rundt et tre, og dette fører til et ubehag mot hundens hals som igjen fører til at den selv fjerner ubehaget ved at den snur og går i riktig retning. Eller det kan være hunden som aldri blir ferdig med å lukte på en tisseflekk. Det er vel de færreste

hundeeiere som ikke etter en stund drar hunden med seg i kobbelen. Dette fører til et ubehag for hunden, og hunden fjerner selv ubehaget ved at den går videre. Da er også hunden under konsekvens av negativ forsterkning.

Et annet eksempel kan være agilityhunden som slår labben bort i et hinder. Dette opplever hunden som et ubehag. Hunden har selv mulighet til å fjerne ubehaget ved å løfte beina høyere, og hvis den gjør det øker og opprettholdes den ønskede atferden – å hoppe over hinder – på grunn av negativ forsterkning. Likevel tror hundeeier selvsagt at man trener ”utelukkende positivt” fordi man bruker godbiter under treningen.

Urolige valper bindes for å lære ro. Dette er ikke straff sies det. Men de fleste valper vil protestere mot å bli bundet ved å hoppe frem og tilbake slik at båndet strammes rundt halsen. Da vil strammingen av båndet føre til et ubehag, og valpen fjerner selv ubehaget ved å holde seg i ro. Da har man trent valpen ved hjelp av et negativt aversiv / ubehag.

Vær også klar over at hundeeiere som hevder at de kun bruker positiv forsterkning for å lære hunden å ikke trekke i kobbelen har brukt en negativ forsterkning i seg selv ved at de har kobbel på hunden. Dette gjør de ved å stoppe opp, eventuelt å snu, når hunden trekker, for så å belønne når hunden ikke trekker. Det vil med andre ord si at de bruker en negativ forsterkning for å få frem en atferd de i neste øyeblikk kan belønne. De tror imidlertid at de kun har brukt positiv forsterkning.

Man forsøker å forklare seg bort i fra disse fakta ved å hevde at man skiller på trening og hverdagslivet. Men hunden skiller ikke på dette. Læringslovene blir ikke satt til side selv om eier har bestemt seg for å trene ”utelukkende positivt”. Positiv straff og negativ forsterkning vil komme til anvendelse uansett hva vi måtte mene om det.

Man kan slå fast at ”utelukkende positivt” eller ”100 % positivt” er og blir en myte.

EFFEKTIVE POSITIVE FORSTERKERE

Man bør selvsagt vektlegge å belønne hunden under trening da dette gir god og rask læring, men finnes det alltid positive forsterkere som er gode nok? Positiv forsterkning vil si at det tilføres / oppnås et velbehag slik at atferden øker. Forøvrig skal man også være klar over at hvis man trener på noe som er attraktivt for hunden, og man i tillegg bruker en verdifull forsterker kommer hunden lett inn i en ond sirkel hvor hunden til slutt kan bli stresset. Husk på at stress er en av flere faktorer som hindrer læring. Profesjonelle hundetrenerne ser også mer stress blant hunder på grunn av mer og mer belønningsbaserte metoder hvor man overdriver bruken av belønninger.

Å oppdra hunder utelukkende med effektive positive forsterkere har vist seg vanskelig i virkelighetens verden. Utfordringen er å finne positive forsterkere som er attraktive nok til at hunden velger det vi ønsker at den skal gjøre. Det vil i mange tilfeller være umulig å kontrollere forsterkerne ute i det praktiske liv hvor hunden utsettes for en mengde påvirkninger og fristelser. Bare tenk på ro i oppflukt for fuglehunder. En fuglehund med

lav terskel på byttebegjær vil alltid velge det som frister mest. Nemlig å gå etter fuglen i oppflukt fremfor det vi kan tilby av konkurrerende goder. Det vil med andre ord si at det finnes ingen forsterkere som er gode nok til at hunden avstår fra den instinktive, men uønskede handlingen.

Klikkertreneren Morten Egtvedt har skrevet en artikkel – *Klikkertrening av driftsterke hunder* – hvor han bant annet berører dette.

Han skriver slik, sitat: *"Det finnes mange myter om klikkertrening i hundemiljøet. En seiglivet myte er at såkalt "driftsterke" hunder ikke kan klikkernes. Grunnen hevdes å være at hunder som er ekstremt heite på f. eks. en figurant med bitearm umulig kan kontrolleres ved hjelp av positiv forsterkning fordi ingen andre belønninger kan konkurrere mot figuranten. Samme argument brukes også med jakthunder og fugler, og med hanhunder og tisper med løpetid. Det er imidlertid (minst) to feilslutninger med slike resonnement:*

Den første feilslutningen er at man MÅ ha en like kraftig forsterker som de forstyrrelsene man konkurrerer mot. Dette er ikke riktig. Det gjør selvsagt treningen ENKLERE jo mer effektive forsterkere vi har til disposisjon, men selv om du bare har forsterkere med lavere verdi enn forstyrrelsene, er det fortsatt håp. Hemmeligheten er å få flyt / automatisere atferden du trener. Flyt / automatisering får man ved å kjøre mange repetisjoner. Så mange repetisjoner at hunden gjør atferden "uten å tenke på det". Har du bra nok flyt vil atferden som regel fungere selv med meget store konkurrerende forstyrrelser i nærheten." Sitat slutt.

Dette har Egtvedt rett i. Men sitatet er nettopp en innrømmelse av at det ikke er mulig å klikkertrene hunder i krevende situasjoner. Egtvedt skriver jo at det i mange tilfeller ikke er mulig å finne gode nok forsterkere i forhold til forstyrrelsene. Fristelsene overgår altså det vi kan tilby av goder. Det er akkurat det vi tradisjonelle trenere hele tiden har hevdet. Derfor må også klikkertreneren ty til andre, velprøvde metoder – *det vil si tradisjonell hundetrening* – når det blant annet gjelder momentet ro i oppflukt. Man må også huske på at en fuglehund ofte er langt unna fører, og det setter enda større krav til lydigheten. Det å trene på mange nok repetisjoner - eller å få *flyt / automatisere atferden* som Egtvedt kaller det - er jo teknikker som har vært benyttet av hundefolk i alle tider. Det eneste nye Egtvedt her bringer på banen er ordene flyt og automatisere. Det er altså ingen hemmelig som Egtvedt kaller det.

Klikkertrening egner seg selvsagt utmerket til innlæring av "triks" og øvelser hvor hunden er i umiddelbar nærhet til eier, men altså ikke hvor hundens lydighet virkelig settes på prøve

For å kontrollere hunder i provoserende situasjoner er man avhengig av at bindingen, eller den usynlige koblingen, mellom hund og eier er så sterk at hunden velger eier fremfor andre påvirkninger. Hundens sosiale terskler og tidligere erfaringer spiller også en avgjørende rolle for hundens valg.

Binding til eier vil med andre ord si:

Eier setter seg selv i sentrum for hundens oppmerksomhet gjennom effektive

dressurmetoder / god læring, lek og arbeidsoppgaver slik at hunden for fokus på eier

STRAFF

I en del hundemiljøer vil man ikke innse at det i gitte situasjoner av og til er nødvendig å straffe hunden, og man vil heller ikke bruke ordet straff. Men straff er av og til nødvendig såfremt man ønsker å få en lydig hund. Mye av grunnen til dette synet er at folk behandler hunden som sin lille baby. Hunder er ikke mennesker. De oppfatter verden på en annen måte, og man skal være varsom med å tolke hunders atferd ut i fra menneskelige forutsetninger. Mange vet heller ikke hva straff egentlig er. Vi benytter straff for å fjerne / minske en uønsket atferd, og det er ennå ikke født den hund som ikke av og til utfører atferder vi vil ha mindre av. Straff trenger ikke være noe brutale greier som mange synes å tro. Det kan være et strengt blikk, et kremt, et nei etc. Nå er det imidlertid også bred enighet blant internasjonale, profesjonelle trenere at straff er nødvendig, men det diskuteres hva som er etisk forsvarlig.

Hunden må styres og kontrolleres i den retning vi ønsker, og det er ikke mulig med kun ”det gode.” Mange tror at bare vi er snill mot hunden så er den snill tilbake, men hunden er ikke skapt slik. *I prinsippet lærer hunden og vi likt, og det er heller ikke født det barnet som kun kan oppdras med ros og belønning.*

Enkelte hevder at man ikke skal bruke positiv straff, det vil si å påføre hunden et ubehag. Derfor velger de å bruke negativ straff, det vil si å fjerne / holde tilbake et gode. Men negativ straff er også straff, og hvis vi skal lykkes med å redusere en uønsket atferd må også den negative straffen være av en slik karakter at den faktisk virker etter sin hensikt. Som en dyktig klikkertrener uttalte; *jeg gir hunden en konsekvens som den ikke vil ha mer av.*

Ja, og det er akkurat det vi er ute etter. Hunden må lære at dens handlinger fører til en konsekvens, og bare det at et gode uteblir / fjernes er ofte ikke en tydelig nok konsekvens i gitte situasjoner, og for enkelte individer. *Hundeeier blir ikke tydelig nok - hunden blir usikker på hva eier vil – og det oppstår et tillitsbrudd.* Her vil det også være store forskjeller uti fra hver enkelt hunds terskelverdier på ulike egenskaper.

Straff er også en naturlig del av hundens oppvekst helt i fra valpekassa. Tenk bare på kampen for tilværelsen blant kulløskenene, og tispas bruk av positiv straff i oppdragelsen av sine små. Dersom en eller flere av valpene ikke innordner seg tispas signaler går hun instinktivt inn og dominerer og irettesetter. Det er helt avgjørende at valpene lærer å innordne seg i en sosial rangordning, og denne prosessen starter fra første stund. En hund er ikke laget av ”kinesisk porselen”. Den tåler å bli fortalt hvor grensene går. Det er jo heller ikke uvanlig at en mor tar tak i 3 – åringen som slår seg vrang i butikken, og geleider poden bestemt ut. Skal man ikke kunne sette samme tydelige grenser for en hund?

Er det ikke i mange tilfeller bedre for *hunden* å bli tilført et ubehag i form av et bestemt nyp i øret, et napp i båndet, et tak i nakkeskinnet fremfor og foreksempel bli stengt borte i fra sin flokk? Hva vil hunden forstå av det? I all opplæring av hunden handler det om å

plassere rett stimuli til rett tid. Vil det ikke være mer effektivt med en fysisk påvirkning akkurat i det øyeblikket hunden forbryter seg fremfor en reaksjon i ettertid? Vi vet at hunden lærer ved å binde hendelser og påvirkninger sammen - de lærer ved assosiasjon - og derfor er det helt avgjørende at straffen kommer i umiddelbar tilknytning til hendelsen. Hunden har ingen forutsetning for å forstå hvorfor den blir straffet hvis straffen kommer i ettertid. Vi vet jo at hvis man skal straffe en hund er det viktig at den vet *hvorfor* den straffes. Det er ikke i tvil om hvilken metode som er tydeligst, og dermed blir også hundeeier forutsigbar. Slik blir hunden trygg på oss.

Det er imidlertid viktig at hvis vi ønsker å forandre en uønsket atferd hos hunden må vi gi den et alternativ til den uønskede atferden. Foreksempel hunder som hopper på folk gis kommandoen – sitt

Som sagt; straff er av og til nødvendig å bruke, men jeg er overbevist om at det er mer behagelig for en del *eiere* å benytte seg av negativ straff fremfor positiv straff da hundeeier selv ikke direkte påfører hunden ubehaget. Det vil si at disse hundeeierne tar mer hensyn til seg selv enn til hundens ve og vel.

BORTFORKLARINGER

Alle hundeeiere kommer opp i situasjoner hvor hunden utfører uønskede handlinger, og de må gripe fysisk inn overfor hunden. Dette bryter også med begrepet "utelukkende positivt". Men de kamuflerer virkeligheten med mer politisk korrekte ord og uttrykk, og kaller dette for "brannslukking". Men hva er det egentlig? Det kan ikke være mye tvil om at dette kan oppleves som et ubehag, og hvis tiltaket fører til redusert atferd han man pr definisjon benyttet straff – verken mer eller mindre.

Time – out er også et mye benyttet uttrykk, og det hevdes stadig at dette ikke er straff. Men man må tenke over hva time – out er, og hvorfor man bruker det. Time – out brukes foreksempel hvis hundeeier ikke er fornøyd med hunden på trening. Derfor settes hunden i bilen i den hensikt at den skal bedre seg. Hvis man tenker etter så ønsker eier i virkeligheten å straffe hunden for at den ikke utfører det vi ønsker den skal gjøre. Husk hva klikkertreneren sa; *jeg gir hunden en konsekvens den ikke vil ha mer av*. Men er hunden i stand til å forstå *hvorfor* den settes i bilen? Hunden har selvsagt ingen forutsetning for å reflektere over hva den har gjort galt, og hva den senere skal gjøre for at eier skal bli fornøyd. Dessuten vil dette sannsynligvis oppleves som en straff for hunden. Den blir tatt vekk i fra noe den setter pris på, nemlig samværet med eier, og den blir fjernet i fra morsom aktivitet. Altså fjernet fra goder - negativ straff.

Vil det ikke som jeg allerede har skrevet være en klarere og tydeligere metode å gi hunden en tilbakemelding i det øyeblikket den forbryter seg, og ferdig med det, i stedet for å stenge bort hunden? Altså igjen; rett stimuli til rett tid.

Et annet eksempel på time - out: En fortvilet hundeeier ba om råd fordi hunden hans var svært urolig når de fikk besøk hjemme. Dette var plagsomt både for gjester og eier, og

helt sikkert også for hunden. Eier forsøkte å løse dette ved time – out. Han stengte hunden inne på et rom fordi han var motstander av å påføre hunden fysisk ubehag. Han ville ikke ”ta” hunden sin fordi den oppførte seg uønsket. Men han var altså villig til å påføre hunden sin et psykisk ubehag ved å stenge hunden bort i fra ”flokkens” medlemmer, for så å ta den ut igjen når den roet seg. Problemet var imidlertid at den aldri ble rolig. Et barn kan man med ord true med "skammekrok". Et dyr skjønner et annet språk. Dyret lever i nuet, og det må derfor distraheres direkte fra sin feilhandling mens den er i ferd med, og aller helst rett før, den er i ferd med å begå feilen.

Vi vet jo at dette kan gjøres mye enklere ved å lære hunden kommandoen – *legg deg*. Da kan også hunden være der den helst vil være - sammen med sin ”flokk” - i stedet for å bli isolert. Dette forutsetter imidlertid at man har så god kontroll at hunden faktisk legger seg, og faller til ro. Gjør den det er det en gylden mulighet til og positivt forsterke den ønskede atferden.. Dette gjøres ved ros, mimikk, og ikke minst at hunden føler tilhørighet. Når hunden har lagt seg på plassen sin, og den er rolig og avbalansert kan den også belønnes ved å bli kalt bort til kaffebordet for å hilse på gjestene. Slik får den mett sine sosiale behov, og menneskene får dekket sine behov. Deretter kommanderes hunden på plassen sin igjen. Dette er også en fin mulighet til å utnytte situasjoner i daglivet til å styre og kontrollere hunden. Skulle det vise seg at hunden likevel reiser seg opp er det mer effektivt å øyeblikkelig korrigere med et tydelig –nei, og et strengt blikk, fremfor å stenge bort hunden

Husk at hunden er et utpreget sosialt dyr med sterke bindinger, og da kan man spørre: Hvem bruker harde metoder?

Men hvorfor bruke uttrykket time – out i hundesammenheng? Er ikke også det bare et mer korrekt politisk uttrykk fremfor straff? Hvorfor ikke være ærlige å kalle en spade for en spade?

Hunder som generelt sett er ulydige skal også bortforklares ved at hunden må få være hund, den må få ha sin egen personlighet, det skyldes dårlig avl, hunden er i puberteten, den kan ikke godt nok i situasjonen etc., etc.

Nå vil selvsagt for eksempel dårlig avl ha en betydning for hvordan en hund utvikler seg, og det at en hund ”ikke kan godt nok i situasjonen” er ikke direkte feil. Eller sagt på en annen måte – ”ikke lært lydighet”. Egentlig er dette en trist situasjon da hunder liker å lære. Men dette brukes i alt for stor grad som en unnskyldning og en sovepute for eiers unnfalighet, og hvor blir det av kravene? Før eller siden må vi kunne si at hunden *kan* selv om ingen situasjon er lik. Hvis ikke kan vi heller ikke sette tydelig krav om at hunden skal adlyde våre kommandoer.

Svært mye av diverse problemhunder skyldes at eier ikke har tatt oppgaven alvorlig nok, men har latt det skure å gå. Dette skal også bortforklares fordi man er redd for å gi hundeeier skyldfølelse. Det kan ikke være mye tvil om at de fleste problemer skyldes en brist i relasjonen eier og hund - eller hundeeier om du vil.

KONSEKVENTHET - STYRING OG KONTROLL

Det å være konsekvent er en nødvendighet for den som ønsker å ha en velfungerende og lydige hund. Bare se på hundeflokken. De har ingen forutsetning for å leve i et demokrati. Der blir de etablerte grenser overholdt hele tiden. Foreldredyrene er oppmerksomme i sin styring og kontroll av valpene, og griper tydelig inn og justerer avkommene ved behov. Det vil si at de sørger for at det som blir bestemt, blir gjort, hver gang. Samtidig utviser de selvsagt godhet og omsorg. Det er nødvendig at vi er like konsekvente, og fastsetter like tydelige grenser.

Kritikerne til lederskapsbasert dressur hevder at tispemoren overser og ignorerer. Ja, hun gjør også det, men bare til et visst punkt. Som jeg allerede har skrevet griper hun straks inn med positiv straff hvis hennes advarsler i form av kroppsspråk og lyd ikke etterleves. Ikke sjelden løper valpen hylende unna, og setter seg i et hjørnet. Etter en stund går moren bort, vasker og steller omsorgsfullt den ulykkelige. Tispen bruker altså en kombinasjon av straff, og godhet. Slik lærer hun valpen respekt.

Vi har selvsagt ingen mulighet til å etterligne tispas oppdragelse av valpene fullt ut, men vi kan med hell bruke elementer av det hun gjør. Vi kan lære mye av å studere "naturmetoden". Eksempelvis har den gode tispemor lært valpen hva "nei" betyr gjennom ulike tiltak for å stoppe valpen ved uønsket atferd. Vi kan raskt lære valpen betydningen av – nei – ved å etterligne tispas knurring koblet opp til ordet nei. Slik assosierer valpen straks ordet med lyden. I likhet med hundeforeldrene sørger den gode hundeeier for å etablere tydelige grenser, og klare regler, og sørger for at disse overholdes. Da er man forutsigbar, og hunden blir trygg. På denne måten blir det enkelt for hunden å forholde seg til eier. Man må prøve å være litt hund selv i stedet for å løfte hunden opp på vårt nivå. Noe den ikke har noen forutsetning til.

Det har blitt forsket på hvor stor betydning det har at tispas gjør jobben sin med valpene. Den entydige konklusjonen er at en streng mor får valper som er lettere å overta fordi de er vant til å innordne seg. Dette er funnet ut ved at kull er byttet på forskjellige tisper, og det viste seg da at arv betyr mindre enn tispas påvirkning. Det viste seg også at valper som ble oppdratt av ettergivende mødre hadde vanskeligheter med å underkaste seg. En annen undersøkelse viste at hundeeiere som hadde bestemt og streng grensesetting, og var konsekvente hadde hunder med bedre lydighet og færre problemer. Mens de som hadde slapp grensesetting, og ikke var konsekvente hadde ulydige hunder. Noe som ikke er overraskende.

En del hundeeiere mener at hunden selv skal tilby atferd for så å belønnes. Det vil altså si at hunden må prøve seg frem for å finne ut av hva vi ønsker. Det er selvsagt ingen uenighet i at hunden skal belønnes for ønsket atferd, men man overlater altså initiativet til hunden, og ikke til hundeeier. Slik gir vi i fra oss styringen over hunden, og resultatet er ofte en usikker og masete hund som savner den tydelige lederen. Hunden er hele tiden på søken etter hva eiere egentlig vil. Hunden opplever eieren som inkonsekvent, og dette blir fort starten på et ustabil hundehold. Videre hevdes det at man ikke skal korrigere

når hunden gjør feil, men bare gjøre øvelsen pånytt. Men hva lærer hunden da? Den lærer at det ikke er så nøye om kommandoene etterleves straks eller ei. Konsekvensen blir en ulydig hund. Når vi har tatt vår oppgave på alvor gjennom god opplæringen av hunden skal vi alltid sørge for at hunden handler korrekt på våre ordre. Hunden skal ikke velge selv. Og hunden oppfatter ikke oss som "urettferdige" når vi sørger for at det som sies blir gjort, såfremt den får en kommando som den har lært.

I en del hundemiljøer skal man heller ikke bruke ordet – *nei* – i stedet skal man bruke ord som stopp eller feil. Dette er selvsagt helt unødvendig, og er kun noe som problematiserer hele hundeholdet. Ord som wrong eller stopp brukes ofte av klikkertrenere i forbindelse med atferder som ikke medfører belønning. Dette betyr ”fortsett til du får klikket, denne atferden belønnes du ikke for”. På den måten kaster du bort unødvendig tid på atferder som ikke kan belønnes.

LEDERSKAPSBASERT - TRADISJONELL TRENING

God tradisjonell trening tar utgangspunkt i etologien. Det vil si at man forholder seg til hvordan hunden fungerer som sosialt vesen, og tar hundens grunnleggende behov på alvor

Tradisjonell trening setter *eier* i fokus for hunden, og eier benytter seg selv i prinsippet som den primære forsterker for hunden. Dette innebærer at uønsket oppførsel eller manglende reaksjon på eiers signal, rettes med en fysisk påvirkning eller annen korrigerende. Dette fører til en tydelig styring av hunden, og hunden ledes inn i den ønskede atferden som straks belønnes. Det vil si at man benytter en kombinasjon av både negativ forsterkning og positiv forsterkning. Foretrukne positive forsterkere er sosialt relatert gjennom bruk av hundeeiers stemme, kjærtegn og lek. All erfaring viser at denne måten å belønne hunden på i seg selv bidrar til å styrke samholdet og bindingen mellom hund og eier. Dette fører til en styrt veksling mellom aktivitet og passivitet. Hunden lærer seg å bli styrt, og eier lærer å styre hunden. Slik blir eier tydelig, og han blir i sentrum for all aktivitet.

Man skal være klar over at hunden binder seg og knytter sterke bånd til de menneskene som den lever sammen med. Som flokkdyr har hunden meget gode forutsetninger for å tilpasse seg et liv sammen med andre individer. Men det er ikke naturlig for hunden å leve i fullstendig likhet. Deres naturlige levesett er i et dominanshierarki der noen er høyest i rang. Dette mønsteret tar hunden med seg inn i vår familie, og det er derfor naturgitt at en del hunder vil streve etter høyere rang. Det er naturlig for hunden at den ”krever” en avgjørelse om hvem som bestemmer, og hvis dette er tydelig for hunden er det også naturlig for den å innynde, og underkaste seg lederen. Hvis ikke vi er tydelige på dette, vil hunden gjøre det som er viktig for den. Husk at hunden er et egoistisk vesen som hele tiden vil legge forholdene best mulig til rette for seg selv. Men vi kan lære hunden at det lønner seg for den at vi er fornøyde, og selve flokkfølelsen til hunden vil bidra til at den ”vet” at det vil være fordelaktig for den å utføre de pålagte handlinger.

Derfor må vi kommunisere med hunden på *hundens* premisser, og utnytte dens grunnleggende instinkter til vår fordel. Vi må veilede, og forklare hunden hva som er rett og galt gjennom gode innlæringsmetoder hvor vi benytter oss av belønning i form av ros og lek. Vi må etterstrebe og gjøre dette så enkelt, og tydelig som mulig for hunden. Derfor er det viktig med stor forskjell på kommandoord, og ros.

En del hevder at belønning etter straff ikke har noen hensikt. Men dette er ikke riktig. Ved University of North Texas er det forsket på dette, og forskerne hevder at belønnings effekt kan avta noe, men det er ikke dermed sagt at den ikke fungerer som belønning. Men hvis hunden har vært utsatt for *kraftig* straff bortfaller belønningens effekt helt. Da vil belønningen bli at straffen opphører. Det er for øvrig heller ingen som kan bevise at belønning etter straff ikke har noen virkning. Men alle som har erfaring i å trene hunder vet at dette er en lettfatterlig, og god pedagogisk måte å trene hunder på. Det er forøvrig også denne metoden som flertallet av hundeeiere har benyttet i alle år, og det med godt resultat.

Det skrives mye feil på diverse nettsteder, og en skriver slik: "*F. eks. er påstanden om at det skal være nok med førers ros og kontakt det reneste tøv.*" Grunnen til at enkelte tror dette er fordi de ikke har lært kunsten å bruke seg selv. De har heller ikke klart å skape god nok binding, og sterke nok bånd til at hunden responderer på eier som den primære forsterkeren. Det er ubalanse i det sosiale forholdet eier - hund. De har gjort seg avhengig av å lokke og lure med godbiter.

Hunden har flere grunnleggende behov, og et av de er sosial kontakt. Derfor fungerer eier utmerket godt som den primære forsterker så fremt man har klart og etablert den nødvendige bindingen. En profilert adferdskonsulent som er motstander av lederskapsbasert trening har skrevet en artikkel om belønning. Også hun hevder at oppmerksomhet i form av ros og kjærtegn fra eier kan fungere som belønning i de tilfeller hvor hunden har en sterk binding til eier.

Underforstått betyr det at de som ikke får til å bruke seg selv som "godbit" ikke vet hvordan de gjør det, og heller ikke har klart og skapt den nødvendige bindingen. Derfor faller de også igjennom med sine argumenter da praksisen mangler. Dette er en direkte konsekvens i rekken av "godbitkurs" som arrangeres rundt omkring av uerfarne og inkompetente instruktører.

Men hvorfor ikke bruke godbit? Grunnen til at hundeeiere skal lære å bruke seg selv i prinsippet som den primære forsterker er fordi *hunden skal ha fokuset rettet mot eier*. Når man bruker godbiten både som påvirkning og som belønning under dressuren rettes all læring og oppmerksomhet rundt selve godbiten. Slik blir godbiten primærforsterkeren, og eier blir satt i bakgrunnen som den sekundære forsterker. Derfor blir også bindingen, og selve lederskapet deretter. Hunden blir avledet når hundeeier ikke har forutsetninger for å bruke godbiter til riktig tid. Betingelsen for at det kan brukes sekundærforsterkere som godbiter, er at hundeeier behersker situasjonen i læringsøyeblikket, og at hunden på sin side oppfatter disse stimuli

som en ekstra belønning fra eier, knyttet opp i mot den erfaring hunden gjør seg i læringssituasjonen. Dette forutsetter at man har et godt styringsforhold til hunden, og at den oppfatter *hvorfor* den får belønningen. *Sekundære forsterkere skal ikke brukes før eier behersker å gi godbiten tidsmessig og situasjonsmessig riktig.* Og det er det kun den erfarne hundeeier som mestrer.

Konklusjonen må bli: Den lederskapsbaserte, tradisjonelle treningen er langt å foretrekke fordi metodikken gir tydelige signaler til hunden om hva vi forventer. Slik blir hunden veiledet og rettleidet slik at den føler trygghet. Tradisjonell trening tar først og fremst utgangspunkt i hvordan hunden fungerer som sosialt vesen, og metodikken fører til at vi kommuniserer på hundens premisser.